

Ukraine based on which were selected and substantiated thirteen factors that cause uncontrolled growth of Ukraine's public debt.

Using the hierarchization of threats, six levels of factors influencing the level of public debt are identified.

Among the most significant threats leading to the growth of public debt — factors that are most related to the growth of public debt (including the budget deficit). Ukraine's dependence on energy import, cyclical fluctuations in the economy; influence of political business cycles, technical backwardness of a significant part of the Ukraine's national economy were the least influential. These factors have the highest impact on all sectors of the economy, and therefore have the widest relationships. The simulation results prove that the existence of debt and its transition to the uncontrolled state of growth are different situations each of one requires specific effective management.

Keywords: public debt; budget deficit; debt financing; threats; factors of public debt growth; system analysis; method of analysis of hierarchies.

Стаття надійшла до редакції 14.11.2021

УДК 336.22

DOI 10.33111/sedu.2021.49.066.077

Паша Людмила Георгіївна *

ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ МЕХАНІЗМУ ОПОДАТКУВАННЯ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ РЕГІОНАЛЬНИМ РОЗВИТКОМ

Анотація. У статті розглянуто проблеми податкової системи України та перспективи їх вирішення. Зокрема, визначено пріоритетні напрями реформування податкової системи. Досліджено механізм оподаткування в системі управління регіональним розвитком. Розкрито принципи, правові та організаційні норми, методи і форми оподаткування. Визначено пріоритетні дії податкового планування та регулювання бюджетних надходжень. Проведено аналіз динаміки надходжень до місцевих бюджетів і бюджетотворюючих джерел поповнення місцевих бюджетів. Визначено переваги та недоліки функціонування механізму оподаткування в системі управління регіональним розвитком.

Методологія дослідження спирається на теоретичний і методологічний аналіз наукової літератури, статистичні методи, а також спостереження і порівняльний метод. Використання наукових методів дослідження дозволило виявити системні проблеми та протиріччя у системі регіонального оподаткування. Рекомендовано напрями удосконалення механізму оподаткування на регіональному рівні.

Ключові слова: оподаткування; механізм оподаткування; децентралізація; місцевий бюджет; податкові надходження; системні проблеми; регіональний розвиток.

* Паша Людмила Георгіївна — аспірантка кафедри фінансів та обліку, Донецький державний університет управління (м. Маріуполь), ORCID 0000-0002-1814-135X, k_mvns@inbox.dsum.edu.ua

Вступ. Чинне податкове законодавство України націлено на регулювання відносини, що виникають у сфері справляння податків. Виконуючи адміністрування платників податків державна фіскальна служба визначає компетенції, повноваження, обов'язки контролюючих органів, а також права, обов'язки, відповідальність платників податків. Здійснення податкової політики відбувається на принципах загального оподаткування, рівності усіх платників перед законом, недопущення проявів податкової дискримінації, фіскальної достатності, соціальної справедливості, економічності та нейтральності оподаткування, стабільності, рівномірності та зручності сплати, єдиного підходу до встановлення податків [1].

Окрім ефективного адміністрування податків і надання якісних послуг платникам, сучасна податкова служба націлена на формування власного іміджу європейського зразка з високим рівнем довіри суспільства. Такий підхід посприяв динамічному розвитку податкової системи України. Переважно зміни відбулись у законодавстві — прийнято Податковий кодекс, уніфіковано нормативно-правова база у сфері оподаткування, удосконалено механізм справляння податків. В останні роки істотно скорочено податкове навантаження за рахунок зниження ставки єдиного соціального внеску, запроваджено прозорі та захищені від зловживань механізми адміністрування податку на додану вартість, створено електронний кабінет платника податків, спрощено користування касовими фіскальними реєстраторами. Значну увагу приділено процедурам надання податкових роз'яснень та довідкової інформації про правила користування сервісами [2].

Прийняті в Україні принципи податкової політики забезпечують однаковий підхід до всіх платників. Визначення податків відбувається відповідно до платоспроможності платників і не має на меті впливати на збільшення або зменшення конкурентоздатності суб'єктів господарювання. У практиці державного управління встановлення податків відбувається з урахуванням необхідності досягнення збалансованості витрат бюджету з його надходженнями. Отже, кінцевою метою податкового регулювання є врівноваження інтересів трьох суб'єктів: держави, господарюючих суб'єктів і громадян [1]. Разом з цим, незважаючи на те, що в Україні створюються сприятливі умови щодо оподаткування, практика регіонального управління свідчить про існування низки системних проблем, які простежуються при плануванні та контролюванні податкових надходжень. Найчастіше питання виникають на місцевому рівні та зосереджуються на процедурах оподаткування.

Постановка завдання. Дослідженню проблем оподаткування присвячено багато праць. Серед закордонних учених виділяють роботи А. Сміта, А. Ричарда, Р. Барро [3; 4]. З боку вітчизняних вчених питанням сутності податків та їх впливу на регіональний розвиток увагу приділяли Г. Білецька, Ю. Ганюшак, М. Кужелев, І. Лук'яненко, І. Лютий, [5; 7; 10]. Враховуючи зроблені висновки вчених, слід зазначити, що податкові інструменти мають постійно пристосовуватись до регіональних особливостей ринків, соціальних та економічних ситуацій. Аналіз літературних джерел свідчить, що в умовах реформи децентралізації система оподаткування України залишається не до кінця проробленою та адап-

тованою до сучасних реалій. Тому дослідження проблем функціонування механізму оподаткування в системі управління регіональним розвитком є актуальною та потребує аналізу та оцінки.

Результати. Податкова політика України здійснюється через певні механізми, що поєднуються в організаційних і правових нормах, методах і формах державного й регіонального управління. Податковий механізм прийнято розглядати як комплекс трьох взаємодіючих фінансово-бюджетних сфер діяльності. Перша сфера пов'язана із встановленням та оцінкою планових, фактично виконаних і прогнозних податкових зобов'язань суб'єктів податкових правовідносин, це є елементом податкового планування. Друга націлена на прийняття обґрунтованих заходів поточного втручання до виконання бюджету, що є регулюючим аспектом. Третя сфера передбачає впровадження впливових санкцій у разі порушення норм податкового законодавства й сприяє утворенню досконалої процедури податкового контролю. Дієвість окреслених механізмів визначається низкою умов, таких як: співвідношення загальнодержавних і місцевих податків, прямих і непрямих податків, прийнятих на регіональному рівні податкових ставок на майно і капітал, порядок їх стягування з юридичних і фізичних осіб. Створюючи комплекс взаємодіючих фінансово-бюджетних дій формується податковий механізм, що здатен впорядкувати, оцінювати й прогнозувати податкові відносини між державою, бізнесом і населенням.

Створена в Україні податкова система формує фінансові ресурси держави та забезпечує об'єктивні умови для утворення матеріальної основи функціонування суспільства. Разом з цим практика регіонального управління показує, що на місцевому рівні, ще й досі, залишаються проблеми адміністрування податків і зборів. Вирішити виникаючі проблеми стало можливим через реформу децентралізації, що розпочалася у 2014 році і є націленою на створення умов формування ефективної і відповідальної місцевої влади, здатної забезпечити комфортне соціальне та економічне середовище в регіонах [5].

Передбачається, що головною перевагою децентралізації є нарощення фінансового потенціалу регіонів, активізація підприємництва та інвестиційних процесів. Досконало організована процедура реформування дозволяє передати повноваження й ресурси у регіони, тим самим забезпечити максимально ефективну реалізацію функцій держави на місцях. На регіональному рівні з'являється можливість посилення громадянської активності та підзвітності громади. Це відбувається через вдосконалення міжбюджетних відносин, проведення належного контролю за бюджетними процесами і рухом коштів [6]. Водночас, у межах децентралізації, передбачається покращення податкового забезпечення регіональних бюджетів, що обумовлюється очікуваною активізацією підтримки суб'єктів господарювання місцевими органами влади. Отже стимулювання економічних процесів підвищує частку власних і закріплених джерел доходів місцевих бюджетів, а також збільшує кількість регіонів, які не вимагають істотних трансфертів з державного бюджету [7].

Центральні органи влади активно підтримують процес регіонального розвитку. Для цього з державного бюджету виділяються субвенції територіальних громад.

Після об'єднання територіальні громади переходять на прямі міжбюджетні відносини з державним бюджетом [8]. Ефективність впровадження програми децентралізації оцінюють як у межах країни — державні органи влади та незалежні експерти, так і різноманітні європейські організації, що активно підтримують позитивні зрушення в Україні. Спостереження експертів Програми «U-LEAD з Європою» та SKL International дозволили проаналізувати стан виконання місцевих бюджетів за 2020 рік (табл. 1).

Отримані дані дозволяють відзначити, що у 2020 р. обсяг додаткової дотації на здійснення переданих з державного бюджету видатків з утримання закладів освіти та охорони здоров'я склав 7,9 млрд грн, що на 7,0 млрд грн менше від обсягу 2019 р. (14,9 млрд грн); у зв'язку з продовженням медичної реформи і збільшення видатків за програмою державних гарантій медичного обслуговування населення, обсяг медичної субвенції місцевим бюджетам склав лише 14,6 млрд грн, що на 41,5 млрд грн менше від обсягу 2019 р. (56,1 млрд грн); не надавалася субвенція на формування інфраструктури ОТГ, тоді як у 2019 р. її сума склала 2,1 млрд грн; обсяг субвенції на здійснення заходів щодо соціально-економічного розвитку окремих територій склав 1,7 млрд грн, що на 1,3 млрд грн менше від обсягу 2019 р. (3,0 млрд грн).

Таблиця 1

**ПОРІВНЯЛЬНІ ДАНІ ПРО НАДХОДЖЕННЯ ДО МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ
2019–2020 рр.**

Показники	Загальний фонд, млрд грн			Спеціальний фонд, млрд грн			Разом, млрд грн		
	2019	2020	+/-, %	2019	2020	+/-, %	2019	2020	+/-, %
Власні доходи	275,2	290,1	+5,4	25,0	21,2	-15,2	300,2	311,3	+3,7
Трансферти з державного бюджету	244,3	135,9	-44,4	15,9	24,3	+52,8	260,3	160,2	-38,5
Разом	519,5	426,0	-18,0	41,0	45,5	+11,0	560,5	471,5	-15,9
Частка трансфертів у доходах (р.2/р.3), %	47,0	31,9	—	38,8	53,4	—	46,4	34,0	—

Джерело: складено за даними [9]

Така тенденція свідчить про суттєву волатильність державної трансфертної політики відносно місцевих бюджетів і перешкоджає формуванню якісної та прогнозованої бюджетної політики. Також становиться складним середньостро-

кове планування соціально-економічного розвитку територій, що суттєво знижує ефективне використання коштів [9]. Окреслені аспекти мають передбачати зміцнення фінансової бази на регіональному рівні через збільшення ролі місцевих податків і зборів [10].

На сьогодні удосконалення податкових інструментів на рівні регіонів зосереджується на стимулюванні основних джерел наповнення бюджету через:

– податкові надходження — податок на доходи фізичних осіб, податок на прибуток установ комунальної власності ОТГ, акцизний податок з роздрібною торгівлі (тютюн, алкоголь, нафтопродукти), плата за землю, єдиний податок;

– трансферти — безповоротна міжбюджетна передача грошей з одного бюджету до іншого; гроші отримані від інших органів державної влади.

Разом з цим програма реформування створює додаткові джерела наповнення місцевих бюджетів: встановлення податку на майно, збір на місця для паркування транспортних засобів; туристський збір, рентна плата за використання природних ресурсів, надходження за оренду майна, що перебуває комунальної власності. Оцінити результати впровадження реформи децентралізації можливо шляхом оцінки звітних даних, що надає казначейська служба та інші державні інформаційні джерела. Аналіз даних Державної казначейської служби України за січень-лютий 2020 р. показує, що до місцевих бюджетів надійшло 77023,4 млн грн, у т.ч.: податкових надходжень — 45573,6 млн грн, неподаткових надходжень 3401,5 млн грн., доходів від операцій з капіталом — 339,7 млн грн (табл. 2).

Таблиця 2

**ДИНАМІКА НАДХОДЖЕНЬ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ
ЗА СІЧЕНЬ-ЛЮТИЙ 2019–2020 рр.**

Показники	січень-лютий 2020 р, млн грн	січень-лютий 2019 р. млн грн	Приріст 2020 до 2019	
			млн грн	%
Надходження місцевих бюджетів з урахуванням міжбюджетних трансфертів	77023,4	92776,8	-15753,4	-17,0
Надходження місцевих бюджетів без урахування міжбюджетних трансфертів	49497,3	44140,9	+5356,4	+12,1
Податкові надходження	45573,6	40231,1	+542,5	+13,3
Неподаткові надходження	3401,5	3397,7	+3,8	+0,1
Доходи від операцій з капіталом	339,7	438,6	-98,8	-22,5
Міжбюджетні трансферти	27526,2	48635,9	-21109,7	-43,4

Джерело: складено за даними [11]

Власних доходів місцевих бюджетів за січень-лютий 2020 р. надійшло 49497,3 млн грн, що у порівнянні із аналогічним періодом 2019 р. на 12,1 % бі-

льше (+5356,4 млн грн), таке зростання в основному обумовлено збільшення податкових надходжень. До місцевих бюджетів з державного бюджету за січень-лютий 2020 р. перераховано міжбюджетних трансфертів в обсязі 27 526,2 млн грн, що на 43,4 % менше (-21109,7 млн грн), ніж у аналогічному періоді 2019 р. [11].

Зміни, що відбуваються, дозволяють збільшувати дохідну частину бюджетів міст районного значення, сільських, селищних бюджетів. Така ситуація сприяє покращенню соціальних та економічних показників на регіональному рівні. Отже, бюджетна система України поступово наближається до збалансованого стану та намагається забезпечувати інтереси усіх трьох сторін. Крім того, відбувається підвищення соціальної відповідальності й стимулювання територіальних громад сплачувати податки у місцях проживання. Статистичні дані за 2019-2020 рр., дозволяють проаналізувати динаміку основних бюджетоутворюючих джерел надходжень місцевих бюджетів в Україні (табл. 3).

Таблиця 3

**ДИНАМІКА ОСНОВНИХ БЮДЖЕТОУТВОРЮЮЧИХ ДЖЕРЕЛ НАДХОДЖЕНЬ
МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ УКРАЇНИ У 2019-2020 РР.**

Показники	січень-лютий 2020 року, млн грн	січень-лютий 2019 року, млн грн	Приріст 2020 до 2019	
			млн грн.	%
1. Податок та збір на доходи фізичних осіб	26410,4	23246,8	3163,6	13,6
2. Податок на прибуток підприємства	809,2	828,2	-19,0	-2,3
3. Рентна плата та плати за використання інших природних ресурсів	883,0	1153,7	-270,7	-23,5
4. Частина акцизного податку з виробленого в Україні пального та частини акцизного податку з ввезеного на митну територію України пального	898,0	0,0	898,0	—
5. Акцизний податок з реалізації суб'єктами господарювання роздрібною торгівлю підакцизних товарів (алкоголь, тютюн)	1240,4	983,7	256,7	26,1
6. Місцеві податки і збори, у т.ч.:	14868,1	13424,6	1443,5	10,8
6.1. Податок на майно, у т.ч.:	6065,6	5585,9	479,7	8,6
податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки	973,9	740,7	233,2	31,5
плата за землю транспортний податок	5043,0	4792,9	250,1	5,2
податок	48,7	52,2	-3,5	-6,7
6.2. Єдиний податок	8745,6	7800,6	945,0	12,1
6.3. Збір за місця для паркування транспортних засобів	17,0	18,9	-1,9	-10,1
6.4. Туристичний збір	39,8	19,2	20,6	107,3
7. Інші податки і збори	464,4	594,3	-129,9	-21,9
7.1. Екологічний податок	464,1	594,2	-130,1	-21,9

Джерело: складено за даними [11]

Наведені дані показують, що в цілому в Україні зберігається тенденція зростання ролі місцевих податків і зборів у наповненні місцевих бюджетів: за січень-лютий 2020 р. від оподаткування місцевими податками та зборами надійшло 6065,6 млн грн, що 8,6 %. Спостерігається приріст надходжень податку на нерухоме майно, єдиного податку, плати за землю. При цьому зростання обсягів податків на майно є наслідком зусиль місцевої влади з інвентаризації території та активів. За січень-лютий 2020 р до місцевих бюджетів надійшло 39,8 млн грн туристичного податку, що на 107,3 % більше у порівнянні із аналогічним періодом 2019 р. Така позитивна динаміка стала наслідком оновлення наприкінці 2018 р. системи оподаткування туристичного збору. Екологічного податку за січень-лютий 2020 р. надійшло 464,1 млн грн, що на 130,1 млн грн, або 21,9 % менше, ніж у 2019 р. [11].

Отримання позитивних результатів на рівні регіонів досягаються через дотримання визначених правил оподаткування на рівні громади. Однак ці правила, ще й досі є предметом дискусій як серед науковців, так і управлінців. Загальноприйнятими підходами формування механізму оподаткування є виконання умов економічної ефективності, соціальної справедливості, прозорості та максимальної простоти процедури та повного акумулювання. Однак, незважаючи на дотримання окреслених правил у системі регіонального управління окрім позитивних моментів, простежуються деякі системні проблеми.

По-перше, залишаються проблеми у процедурі побудови взаємодії між платниками податків. За оцінкою Державної податкової служби України, втрати від застосування схем з ухилення сплати податків склали близько 7,7 млрд дол. США на рік, у тому числі: зарплата в «конвертах» — 4,3 млрд дол., діяльність «скруток» і конвертаційних центрів — 1,5 млрд, офшори — 0,8 млрд, підакцизні товари — 1,0 млрд, збитки державних підприємств — 0,1 млрд дол. При цьому обсяги виторгу підприємств торгівлі, що фіксуються через касові апарати, 2020 р. становили менш як 1,3 трлн грн. Це означає, що лише 38 % витрат домогосподарств фіксується через фіскальний чек зі сплатою відповідних податків і зборів [12].

Отже, це підтверджує наявність проблем у створенні моделі взаємодії між платниками податків, державою та регіональними податковими службами. Ефективне впровадження схем оподаткування залежить від забезпечення регіональними органами влади принципів: справедливості — не допущення проявів податкової дискримінації; прозорості — повного обміну інформацією між податковими агентами та податковими органами; зручності — забезпечення якісного сервісу платникам податків. Реалізація наведених принципів має спиратися на найкращі світові практики та враховувати територіальні особливості регіонів.

По-друге, не менш важливим питанням є різниця у податкоспроможності громад. У діючому механізмі оподаткування існують вертикальні та горизонтальні розриви, що говорять про постійну необхідність отримувати фінансову допомогу. Головними чинниками виникнення таких питань є: місце розташування, ресурсний потенціал, наявність діючих підприємств, історичні особливості. Водночас негативно може впливати прийнята на регіональному рівні система опо-

даткування, яка найчастіше спирається на концентрацію податкової бази. Із визначеними недоліками на рівні регіонів залишається модель оподаткування, що спричиняє значні корупційні ризики й стримує обрання найкращих варіантів інвестування у регіони. Діюча система оподаткування прибутку підприємств та праці, як і раніше спричиняє, тінізацію ринку, а податок на землю та інше нерухоме майно потребують впорядкування та удосконалення. Виникнення регіональних диспропорцій пояснюється невикористанням можливостей та певних додаткових ресурсів й вказує на недостатню роботу органів місцевого самоврядування щодо акумулювання податків.

Разом з окресленими проблемами у системі оподаткування залишається витратною для регіонів і бізнесу система адміністрування податків, це гальмує повноцінне наповнення бюджету та призводить до виникнення тіньової економіки. Нестабільність економічної системи у період пандемії призводить до високих податкових ризиків для бізнесу й обмежує можливість середньострокового планування. Посилує проблеми місцевих бюджетів високий рівень ухилення від податків і нерівномірне податкове навантаження на підприємства різного розміру та окремих галузей економіки. Як наслідок, загострюється соціальні питання, що виникають з причин невиконання податковою системою функції згладжування нерівності.

Висновки. У даний час економічна ефективність механізму оподаткування ще не отримала очікуваного результату, який зазначається сучасними критеріями сталого податкового потенціалу. Існуючі протиріччя забезпечення ефективності оподаткування, гальмують економічний і фінансовий розвиток. Незважаючи на те, що проведена реформа децентралізації сприяє інвестуванню, нарощуванню регіональних фінансів і розвитку підприємництва, практика управління свідчить про неповне отримання вигід адміністративно-територіальної одиниць. Залишаються відкритими питання забезпечення достатнього обсягу сукупних податкових надходжень до місцевих бюджетів на основі проведення збалансованої бюджетної політики.

Мінімізувати недоліки діючої системи оподаткування стає можливим у разі доопрацювання формалізованих податкових інструментів. Тому представникам громад і регіональним органам влади необхідно створювати умови недопущення викривлення економічної поведінки. Особливо актуальним ці питання стають на тлі карантинних обмежень. Важливим у цих процесах є запровадження достовірного інформаційного обміну, що дозволить податковим органам своєчасно виявляти та контролювати ситуацію на місцях. Налаштувати ефективний інформаційний обмін стає можливим через побудову постійних зв'язків між фіскальними службами, національною комісією з цінних паперів та фондових ринків, Національним банком та іншими банками у межах регіонів.

Вагому роль у формуванні механізмів оподаткування відіграють територіальні громади та місцеві органи влади. Внаслідок реформи децентралізації фінансова спроможність громад суттєво зросли, тому знизити існуючі протиріччя оподаткування стає набагато легше, шляхом таких дій.

1. Забезпечення інвестиційної та соціальної спрямованості податкової системи на місцевому рівні, що призведе до кардинального переосмислення завдань та показників ефективності оподаткування. Тим самим сформується умови для: економічного зростання, підвищення інвестиційної привабливості та самореалізації малого та середнього бізнесу;

виведення бізнесу з тіньового сектора;

нарощування податкової бази через підвищення інвестиційної активності;

зменшення витрат бізнесу і регіонів з адміністрування податків.

2. Збільшення переліку податків за забруднення навколишнього середовища. Увага має акцентуватися на екологічних аспектах, що підвищить кредит довіри населення та забезпечить рівновагу між податковими надходженнями у місцеві бюджети та природним навантаженням на регіональну екостему.

3. Застосування обґрунтованої різниці податкових ставок залежно від видів діяльності й розміру отриманого доходу. При цьому умови оподаткування мають бути простими та зрозумілими для усіх зацікавлених сторін.

Перелік фіскальних заходів може бути повнішим і залежить від регіональних особливостей іта прийнятих програм розвитку територій. Отже, запровадження комплексних дій щодо зниження системних проблем функціонування механізму оподаткування здатне підвищити якість прогнозування бюджетних надходжень, що у свою чергу, призведе до отримання реалістичних бюджетних показників. Саме узгоджені податкові прогнози стають базою для розробки максимально сприйнятих проектів місцевих бюджетів, при яких фіскальні ризики є мінімальними, а якість управлінських дій стає максимально високою.

Література

1. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи» від 28.12.2014 № 71. Офіційний веб-портал парламенту України. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/7119/page>.

2. Дорожня карта реформ 2021 — податкова та бюджетна реформи. Економічна експертна платформа. URL: <http://economics.org.ua/index.php/blog/358-karta-reform-2021>

3. Ричард А. Масгрейв, Пегги Б. Масгрейв: Державні фінанси: теорія і практика. К.: ИД «Бюджет», 2009. 708 с.

4. Рикардо Д. Сочинения: Начала политической экономии и налогового обложения. Т. 1. М.: Госполитиздат, 1955. 236 с.

5. Ганущак Ю. Реформа територіальної організації влади. Швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні — DESPRO». К.: ТОВ «Софія-А», 2013. 160 с.

6. Програма економічних реформ на 2010-2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава URL: <https://goo.gl/2ZzBgZ>

7. Романенко І.В. Моделі побудови національних податкових систем. URL: <https://goo.gl/TXezU7>

8. Децентралізація влади: платформа Кабінету міністрів України — 2016. URL: <http://decentralization.gov.ua/>

9. Як виконувалися місцеві бюджети у 2020 році — експертний аналіз. Децентралізація дає можливості. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/13249>

10. Кужелєв М. О., Нечипоренко А. В. Фінансові інструменти стимулювання регіонального розвитку: практика використання в Україні: монографія. Київ: «Центр учбової літератури», 2019. 224 с.

11. Інформація щодо надходження до місцевих бюджетів податків та зборів. Державна казначейська служба України. URL: <https://www.treasury.gov.ua/ua/file-storage/informaciya-shchodo-nadhodzheniya-do-miscevih-byudzhativ-podatkov-ta-zboriv>

12. Любченко О. Справедливість, прозорість, зручність: про удосконалення податкового регулювання в Україні. Офіційне видання державної фіскальної служби. URL: <http://www.visnuk.com.ua/uk/news/100023674-spravedlivist-prozorist-zruchnist-oleksiy-lyubchenko-pro-udoshkonalennya-podatkovogo-regulyuvannya-v-ukrayini>

References

1. Zakon Ukrainy «Pro vnesennia zmin do Podatkovoho kodeksu Ukrainy ta deiakykh zakonodavchikh aktiv Ukrainy shchodo podatkovoi reformy» [Law of Ukraine “On Amendments to the Tax Code of Ukraine and Certain Legislative Acts of Ukraine on Tax Reform”] 28.12.2014 № 71. Ofitsiyni veb-portal parlamentu Ukrainy: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/7119/page> [in Ukrainian].

2. Legislative Acts of Ukraine on tax reform: the law of Ukraine”, available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/7119/page> (Accessed 11 Sept 2021) [in Ukrainian].

3. Richard A Mashreyv, R. A. and Mashreyv, P. B. *Derzhavni finansy: teoriya i praktyka* [Public finance: theory and practice]. Kyi: Biudzhety, 2009 [in Ukrainian].

4. Rykardo, D. *Sochyneniya: Nachala polytycheskoy ekonomyy y nalohovoho oblozheniya* [Essays: The beginnings of political economy and taxation], Moscow: Hospeltyzdat, 1955 [in Russian].

5. Hanushchak, Y. U. *Reforma terytorialnoii orhanizatsii vlady* [Reform of the territorial organization of power]. Kyiv: DESPRO, 2013 [in Ukrainian].

6. Prohrama ekonomichnykh reform na 2010-2014. [Democratic Reform Program for 2010-2014]. Wealthy society, competitive economy (2014). <https://goo.gl/2ZzBgZ> (accessed 30 Sept 2021).

7. Romanenko, I. V. Models of building national tax systems (2016). <https://goo.gl/TXeZu7>

8. Cabinet of Ministers of Ukraine. “Decentralization of power” (2016). <http://decentralization.gov.ua/> (accessed 20 Sept 2021)

9. Expert analysis. How local budgets were executed in 2020 (2014). <https://decentralization.gov.ua/news/13249> (accessed 15 Sept 2021)

10. Kuzhelyev, M. Finansovi instrumenty stymulyuvannya rehional'noho rozvytku: praktyka vykorystannya v Ukrayini [Financial instruments of stimulation of regional development: practice of use in Ukraine], Kyiv, 2019. [in Ukrainian].

11. Derzhavna kaznacheyska sluzhba Ukrayiny. Information on the receipt of taxes and fees to local budgets (2021). <https://www.treasury.gov.ua/ua/file-storage/informaciya-shchodo-nadhodzheniya-do-miscevih-byudzhativ-podatkov-ta-zboriv> (Accessed 22 Sept 2021)

12. Lyubchenko, O. Justice, transparency, convenience: on improving tax regulation in Ukraine Official publication of the State Fiscal Service (2021). <http://www.visnuk.com.ua/uk/news/100023674-spravedlivist-prozorist-zruchnist-oleksiy-lyubchenko-pro-udoshkonalennya-podatkovogo-regulyuvannya-v-ukrayini> (accessed 30 Sept 2021).

ПРОБЛЕМЫ ФУНКЦИОНИРОВАНИЯ МЕХАНИЗМА НАЛОГООБЛОЖЕНИЯ В СИСТЕМЕ УПРАВЛЕНИЯ РЕГИОНАЛЬНЫМ РАЗВИТИЕМ

Паша Людмила Георгиевна,

аспирант кафедры финансов и учета,
Донецкий государственный университет управления
ORCID ID: 0000-0002-1814-135X

Аннотация. В статье рассмотрены проблемы налоговой системы Украины и перспективы их решения. В частности, определены приоритетные направления реформирования налоговой системы. Исследован механизм налогообложения в системе управления региональным развитием. Раскрыты принципы, правовые и организационные нормы, методы и формы налогообложения. Определены приоритетные действия налогового планирования и регулирования бюджетных поступлений. Проведен анализ динамики поступлений в местные бюджеты и бюджетобразующие источники пополнения местных бюджетов. Определены преимущества и недостатки функционирования налогооблагаемого механизма в системе управления региональным развитием.

Методология исследования опирается на теоретический и методологический анализ научной литературы, статистические методы, а также наблюдение и сравнительный метод. Использование научных способов исследования позволило выявить системные трудности и противоречия в системе регионального налогообложения. Рекомендуются направления усовершенствования механизма налогообложения на региональном уровне.

Ключевые слова: налогообложение; механизм налогообложения; децентрализация; местный бюджет; налоговые поступления; системные проблемы; региональное развитие.

PROBLEMS OF THE FUNCTIONING OF THE TAXATION MECHANISM IN THE MANAGEMENT SYSTEM OF REGIONAL DEVELOPMENT

Ljudmila H. Pasha,

Post-Graduate Student Department
of Finance and Accounting
Donetsk State University of Management
ORCID ID: 0000-0002-1814-135X

Abstract. The article discusses the main directions of development of the tax system in Ukraine. The priority directions of reforming the tax system have been determined. These include — effective administration of taxes, the provision of quality services to payers, the creation of a modern European-style tax service with a high level of public confidence. The development of the tax system in Ukraine made it possible to adopt a new Tax Code, unify the legal framework in the field of taxation, and improve the tax collection mechanism. Considerable attention is paid to the procedures for providing tax clarifications and reference information on the rules for using the services.

The principles of tax policy adopted in Ukraine ensure the same approach to all payers. Determination of taxes takes place in accordance with the paying capacity of taxpayers and does not affect the increase or decrease in the competitiveness of taxpayers. The tax policy of Ukraine is implemented through certain mechanisms. Currently, a tax system has been created in Ukraine, which forms the financial resources of the state. At the same time, the practice of regional management shows that at the local level there are problems in the administration of taxes and fees.

The reform of decentralization, which began in 2014, is intended to solve the emerging problems. The reform is aimed at creating conditions for the formation of an effective and responsible local government capable of providing a comfortable social and economic environment in the regions. Despite the measures taken, the economic efficiency of the taxation mechanism has not yet achieved the expected result. The existing contradictions impede economic and financial development at the regional level. The issues of enhancing investment, building up regional finances and developing entrepreneurship remain relevant. In the system of regional government, it is necessary to take measures to ensure a sufficient volume of aggregate tax revenues to local budgets by pursuing a balanced budget policy.

Keywords: taxation; taxation mechanism; decentralization; local budget; tax revenues; systemic problems; regional development.

Стаття надійшла до редакції 29.10.2021